TƏHLİL

2025-ci il: "Konstitusiya və Suverenlik İli"

Konstitusiya - hər bir dövlətin hüquqi əsaslarını müəyyən edən və onun idarəetmə prinsiplərini təsbit edən ən ali normativ hüquqi sənəddir. Konstitusiya insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasını təmin etməklə yanaşı, dövlət hakimiyyətinin bölgüsü prinsipini də özündə əks etdirir. O, qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyətlərinin səlahiyyətlərini və qarşılıqlı münasibətlərini müəyyənləşdirir. Azərbaycan Konstitusiyasının son 30 ili ölkə üçün mühüm bir dövr sayılır.

Biz elə bir layihə hazırlamalı, nəhayət elə bir Konstitusiya qəbul etməliyik ki, o, müstəqil Azərbaycan Respublikasının demokratik prinsiplər əsasında uzun müddət sabit yaşamasını təmin edən əsas qanun, tarixi sənəd olsun.

Ulu Öndər Heydər Əliyev

Bu dövr ərzində Azərbaycan siyasi və iqtisadi sahələrdə bir çox müvəffəqiyyətlər əldə edib. Konstitusiyanın qəbul olunması Azərbaycanın inkişaf yolunda atdığı ən önəmli addımlardan biri olub. O, həm demokratik dəyərlərin bərqərar olmasına, həm də vətəndaşların hüquqlarının qorunmasına ciddi təsir göstərib. Bu sənədin 30 illik yubileyi isə ölkəmizin hüquqi baxımdan yetkinləşməsinin və müstəqil dövlət kimi möhkəmlənməsinin bariz göstəricisidir. Bu illər ərzində Konstitusiya ölkənin inkişafında və hüquq sisteminin formalaşmasında əsas rol oynayıb. Bundan əlavə, Azərbaycan hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində əhəmiyyətli addımlar atıb, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması istiqamətində ciddi irəliləyişlər əldə edib. Bu il Konstitusiyanın 30 illik yubileyinin qeyd edilməsi isə gələcək hüquqi və sosial islahatlara stimul verən mühüm bir hadisə kimi daim qiymətləndiriləcəkdir.

Müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası, Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanmış və 1995-ci il noyabrın 12-də keçirilən ümumxalq səsverməsi ilə qəbul edildikdən sonra, 1995-ci il noyabrın 27-də qüvvəyə minmişdir. Bu hadisə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısında ən böyük xidmətlərindən biri kimi tarixə yazılmışdır. Qəbul edilən bu Konistitusiya 5 bölmə, 12 fəsil, 158 maddədən ibarət olmaqla insan hüquq və azadlıqlarının üstünlüyünə geniş şəkildə yer vermişdir. 1995-ci ildən bəri Konstitusiyaya bir neçə dəfə mühüm dəyişikliklər və əlavələr edilib. Bu yeniliklər Azərbaycanın sosial və iqtisadi sisteminin daha da güclənməsinə, həmçinin vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının daha etibarlı şəkildə qorunmasına səbəb olmuşdur.

Zamanla ictimai münasibətlər dəyişdikcə, yeni çağırışlar meydana çıxdıqca Konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklər edilməsinə ehtiyac yaranır. Azərbaycan Respublikasında Konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklər referendum yolu və ya Milli Məclisin qərarı ilə edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında konstitusiyaya edilən ən son əlavə və dəyişikliklər 26 sentyabr 2016-cı ildə keçirilən referendumla təsdiqlənib:

Əsas yeniliklər arasında:

* Prezidentin səlahiyyət müddəti 5 ildən 7 ilə uzadıldı;
* Birinci vitse-prezident və vitse-prezident vəzifələri yaradıldı;
* Prezidentə Milli Məclisi buraxmaq və növbədənkənar prezident seçkiləri keçirmək səlahiyyəti verildi;
* Prezident seçilmək üçün yaş həddi 35-dən 18-ə, eləcə də Milli Məclisə seçilmək üçün yaş həddi 25-dən 18-ə endirildi.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını dövlətin əsas prinsipi kimi qəbul edir və bu sahədə beynəlxalq standartlara uyğun hüquqi mexanizmlərin tətbiqini təmin edir. Bu yanaşma ölkəmizin insan hüquqlarına verdiyi önəmi və beynəlxalq hüquq normalarına uyğunluğunu aydın şəkildə göstərir. Azərbaycanın Konstitusiyası beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın qurulmasında da əsas rol oynayıb. Müstəqillik dövrü ərzində Azərbaycan, bir çox beynəlxalq hüquq qurumlarına üzv olub və onların təcrübələrindən faydalanaraq, öz Konstitusiyasını təkmilləşdirmişdir. Bundan əlavə Azərbaycan beynəlxalq hüquq çərçivəsindəki öhdəliklərini yerinə yetirmək məqsədilə bir çox beynəlxalq müqavilələrə qoşulub. Bu, həm də Azərbaycanın beynəlxalq hüququn prinsip və qaydalarına uyğun olaraq inkişaf etməsinə imkan yaratmışdır.

Konstitusiyada qeyd olunduğu kimi, sərbəst və müstəqil şəkildə öz müqəddəratını həll etmək və öz idarəetmə formasını müəyyən etmək Azərbaycan xalqının suveren hüququdur. Suverenlik bir dövlətin öz daxilində heç bir xarici müdaxiləyə məruz qalmadan tam və müstəqil şəkildə qərar vermə hüququdur. Suverenlik, bir dövlətin beynəlxalq aləmdəki mövqeyini və hüquqi statusunu müəyyənləşdirən təməl amildir. Suverenliyə qarşı edilən hər hansı bir müdaxilə, yalnız o dövlətin deyil, bütün beynəlxalq hüququn və dövlətlərarası münasibətlərin əsasını sarsıdır.

Azərbaycan üçün 2025-ci il xüsusi önəm daşıyır. Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə bu il "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan olunub. Bu, ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyünün qorunması istiqamətində atılan vacib addımların simvoludur.

2020-ci ildə baş vermiş İkinci Qarabağ Müharibəsi və 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilən antiterror əməliyyatı Azərbaycanın hüquqi əsaslarının gücləndirilməsi və suverenliyinin bərpası ilə sıx bağlıdır və "Konstitusiya və Suverenlik ili"nin əhəmiyyətini daha da artırır. Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə uzun və mürəkkəb tarixə malikdir. Bu yolda çox sayda şəhidin qanı və zəhməti ilə Azərbaycan dövləti möhkəmlənib, xalqımızın azadlıq və müstəqillik arzusu reallığa çevrilib.

2020-ci ilin payızında başlayan İkinci Qarabağ Müharibəsi Azərbaycan üçün təkcə hərbi qələbə deyil, həm də ölkənin suverenliyini və ərazi bütövlüyünü qorumaq üçün aparılan strateji mübarizənin zirvəsi oldu. Bu müharibə 30 illik Ermənistan işğalına son qoymaq və Azərbaycanın tarixi torpaqlarını azad etmək məqsədini daşıyırdı. Eyni zamanda, bu proses Azərbaycanın Konstitusiya prinsiplərinə sadiqliyini və dövlətçilik dəyərlərinin qorunmasını göstərdi. Müharibənin nəticəsi kimi əldə edilən qələbə yalnız torpaqların azad olunması ilə məhdudlaşmayıb, ölkəmizin dövlət suverenliyini və beynəlxalq hüquqa bağlılığını təsdiqləyən dönüş nöqtəsi oldu. Bu müharibə həm də xalq və dövlət arasında milli birliyi gücləndirərək, ölkəmizin gələcək inkişafı üçün möhkəm zəmin yaratdı.

Ən sevindirici xəbər isə Şuşa şəhərinin işğaldan azad edilməsi oldu. Şuşanın azad edilməsi əməliyyatı Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin müharibə ərzində əldə etdiyi ən böyük uğurlardan biri kimi yadda qaldı və döyüş strategiyasının, həmçinin hərbi hazırlığın yüksək səviyyədə olduğunu göstərdi. Bu zəfər həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq arenada Azərbaycanın müharibədəki mövqeyini daha da möhkəmləndirdi. Şuşanın itirilməsi Ermənistan üçün həm hərbi, həm siyasi baxımdan ağır zərbə oldu və müharibənin gedişatını dəyişərək sonrakı danışıqlarda Azərbaycanın üstün mövqeyini təmin etdi. Bu əməliyyatın əsas məqsədi bölgədə vəziyyəti sabitləşdirmək, erməni silahlı qruplarını neytrallaşdırmaq və oradakı hərbi fəaliyyətləri dayandırmaq idi. Eyni zamanda, əməliyyat Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası və regional təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində atılmış mühüm addım oldu.

Ali Baş Komandanın müharibə zamanı nümayiş etdirdiyi liderlik və strateji bacarıqlar, Azərbaycanın hərbi qələbəsinin təməlini qoydu və şəhidlərə, qazilərə və onların ailələrinə xüsusi diqqət ayrıldı. Ali Baş Komandanın müharibə zamanı şəhid olan hərbçilərin ailələrinə, eləcə də qazilərə olan münasibəti, dövlətin hərbi vətənpərvərlik ruhunu yüksəldən, eyni zamanda, cəmiyyətin bu qəhrəmanları qiymətləndirməyə yönəlik bir addımdır. Şəhidlərimizin hər biri, Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarını fəda etmiş, qazilər isə bu müharibənin qəhrəmanları olaraq qalacaqlar. Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə bu müharibədə iştirak edən hər kəsin xidmətləri dövlət tərəfindən daim layiqincə qiymətləndiriləcəkdir.

Azərbaycanın suverenliyinin bərpası, beynəlxalq aləmdə də mühüm müzakirələrə səbəb oldu. Xüsusilə Azərbaycanın sərhəd və ərazi bütövlüyü məsələsində bir neçə regional və qlobal gücün mövqeyi vacibdir. Azərbaycan müharibə sonrası regional təhlükəsizlik məsələlərində əsas güclərdən biri olaraq çıxış edir. Türkiyə və Rusiya ilə hərbi və siyasi əməkdaşlıq, Azərbaycanın suverenliyini qorumağa yönəlmiş strateji bir addım oldu. Bu ölkələrlə olan əməkdaşlıq Azərbaycan üçün həm müdafiə, həm də siyasi sahədə dəstəyi təmin edir.

Suverenliyinin bərpası, yalnız hərbi mübarizənin nəticəsi deyil, həm də diplomatik və hüquqi mübarizənin bəhrəsidir. Azərbaycanın müharibə zamanı və sonra beynəlxalq tribunalarda və diplomatik müstəvidə apardığı siyasət, ölkənin suverenlik hüquqlarının tanınmasında mühüm rol oynayıb. İşğaldan azad edilən ərazilərdə yenidənqurma işləri Azərbaycanın milli inkişaf strategiyasının və ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi məqsədilə həyata keçirilən ən mühüm və mürəkkəb proseslərdən biridir. Bütün ərazilərimizdə suverenliyin tam bərpası yalnız hərbi qələbə deyil, həm də infrastruktur, sosial obyektlər, əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması və bölgənin inkişafı baxımından böyük vəzifələr ortaya qoydu. Bu ərazilərdə yenidənqurma işləri dövlətin, beynəlxalq və yerli qurumların, həmçinin özəl sektorun əməkdaşlığı ilə aparılır.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma işləri Azərbaycan üçün tarixi bir mərhələni təşkil edir. Bu proses, yalnız infrastrukturun bərpası ilə məhdudlaşmayıb, həm də sosial, iqtisadi və mədəni inkişafın təmin edilməsini, əhalinin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılmasını və məcburi köçkünlərin öz yurdlarına qayıtmasını hədəfləyir. Bu çətin və əhəmiyyətli proses bütün Azərbaycanın gələcəyini formalaşdıracaq bir proses olaraq hər zaman tarixdə qalacaq.

2020-ci ildəki müharibədən sonra, Azərbaycan ərazisindəki Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonların (Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan, Kəlbəcər, Laçın) azad edilməsi ilə məcburi köçkünlərin öz evlərinə qayıtması üçün yeni bir dövr başladı. Bu ərazilərdə köç və sosial bərpa prosesi bir neçə mərhələdə həyata keçirilir və bu, genişmiqyaslı bir dövlət proqramı tələb edir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərə köç prosesi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin təmin edilməsinin vacib hissəsidir. Bu, yalnız məcburi köçkünlərin və qaçqınların qayıdışı deyil, həm də əraziyə yeni həyat, inkişaf və iqtisadi canlanma gətirən böyük bir layihədir. Dövlətin bu istiqamətdəki səyləri, ərazidə yaşayan insanların sosial rifahını və həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq, eyni zamanda, Azərbaycan xalqının ərazi bütövlüyünü və mədəni irsini qorumaq məqsədini güdür.

Prezident İlham Əliyevin 2025-ci ili "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan etməsi, Azərbaycanın hüquqi sisteminin və dövlət müstəqilliyinin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərən mühüm bir addımdır. Bu qərar yalnız hüquqi əsaslarımızı daha da gücləndirmək deyil, eyni zamanda, dövlətçilik və suverenlik dəyərlərinin gələcək nəsillərə aşılanmasına yönəlmiş əhəmiyyətli bir təşəbbüsdür. Bu il, ölkəmizin konstitusion prinsiplərini həyatımıza daha da inteqrasiya edərək, suverenliyin qorunmasının və inkişafının vacibliyini bir daha vurğulamağı hədəfləyir.

"Konstitusiya və Suverenlik İli", Azərbaycanda hüquqi və sosial islahatların sürətlənməsi, vətəndaşların konstitusiyaya olan inamının artması və dövlət müstəqilliyinin təməl prinsiplərinə hörmətin güclənməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Bu təşəbbüs, həm keçmişdəki qələbələrimizin, həm də gələcəkdəki uğurlarımızın əsasını qoyacaq bir təməl rolunu oynayacaq. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu prosesin bir hissəsi olaraq, həm öz hüquq və azadlıqlarını qorumağa, həm də ölkənin inkişafına töhfə verməyə dəvət edilir.

"Konstitusiya və Suverenlik İli" çərçivəsində görüləcək işlər, cəmiyyətin hər bir üzvünü bu böyük məqsədə birləşdirəcək və Azərbaycanın gələcəyini daha güclü və sabit edəcək bir dönəmi simvollaşdıracaqdır. Bu il, həmçinin Azərbaycanın beynəlxalq hüquqa uyğunluğunun, dövlətin hüquqi və siyasi təməlinin daha da möhkəmlənməsini təmin edəcəkdir.

Məqaləmin sonunu isə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bir fikri ilə tamamlamaq istəyirəm: "Biz hüquqi dövlət qururuq və bu dövlətin əsasında insan hüquq və azadlıqları dayanmalıdır. Konstitusiya bu hüquqları təmin edir".

Elnur Əzizov
Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin Sənaye və tikinti statistikası şöbəsinin məsləhətçisi

GÖRÜŞ

Azərbaycan və Rumıniya arasında media əməkdaşlığının genişləndirilməsi məsələsi müzakirə olunub

Avqustun 25-də Medianın İnkişafı Agentliyində Azərbaycanın Rumıniyadakı səfiri Qüdsi Osmanovun iştirakı ilə Rumıniya Senatının Mədəniyyət və media komitəsinin sədri, Rumıniya-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun üzvü Kristian-Auqustin Nikulesku-Tsıqırlaşın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilib.

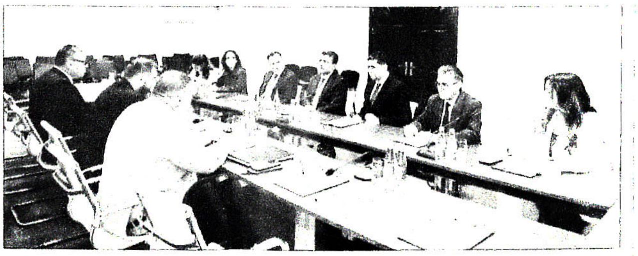

"İki sahil" AZƏRTAC-a istinadən xəbər verir ki, görüşdə Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoru Əhməd İsmayılov Azərbaycan və Rumıniya arasında əməkdaşlıq münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə inkişaf etdiyini deyərək media sahəsində tərəfdaşlığın genişləndirilməsinin əhəmiyyətinə diqqət çəkib. O, həmçinin "Media haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bir sıra məsələlər, habelə media savadlılığının artırılması ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlərdən bəhs edib, kütləvi informasiyanın istehlakçı tərəfindən təhlilinin vacibliyini vurğulayıb.

Audiovizual Şuranın sədri İsmət Səttarov isə audiovizual media sahəsində mövcud beynəlxalq əməkdaşlığı diqqətə çatdıraraq bu istiqamətdə təcrübə mübadiləsinin və ortaq layihələrin həyata keçirilməsinin zəruri olduğunu bildirib. O qeyd edib ki, Azərbaycanda audiovizual media mühiti yeni mahiyyət qazanır və xarici tərəfdaşlarla təcrübə paylaşımı məzmun keyfiyyətinin yüksəldilməsinə müstəsna töhfə verir.

Rumıniya Senatının Mədəniyyət və media komitəsinin sədri, Rumıniya-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun üzvü Kristian-Auqustin Nikulesku-Tsıqırlaş tərəflər arasında təcrübə və resurs mübadiləsinin təşviqinin, eyni zamanda, dezinformasiyaya qarşı mübarizə və media savadlılığının artırılması istiqamətlərində birgə təşəbbüslərin mühüm önəm daşıdığını, qarşılıqlı səfərlərin və mediaturların təşkilinin tərəfdaşlığı daha da möhkəmləndirəcəyini bildirib.